

תפקידי הקטורת

9. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לט עמוד ב
עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת, נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת, כלה שבירושלים אינה צריכה להתקטש מריח קטורת.

10. ספר החינוך פרשת תצוה מצוה קג
משרשי מצוה זו, גם כן להגדיל כבוד הבית ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם, ואי אפשר להגדיל דבר בלב בן אדם ומחשבתו רק בדברים שהוא חושב אותם לגדולה וימצא בהם תענוג ושמחה, וידוע כי ענין הריח הטוב הוא דבר שנפש אדם נהנית בו ומתאוה אליו ומושך הלב הרבה, וריח הקטורת היה הטוב שאפשר ליעשות על ידי אדם, עד שאמרו זכרונם לברכה בפרק אמר להם הממונה [תמיד פ"ג דף ל' ע"ב], יומא דף ל"ט ע"ב], כי מריחו היו מריחין בו בשעת הקטרה מיריחו עד ירושלים.

11. ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מה
וכאשר היו שוחטים במקום המקודש בהמות רבות בכל יום ומחתיכין בו הבשר ושורפין ורוחצין בו הקרב והכרעים, אין ספק שאילו היו מניחים אותו על זה הענין היה ריחו כריח מקומות הבשר, מפני זה צוה להקטיר בו הקטורת שתי פעמים בכל יום, בבקר ובין הערבים, להטיב ריחו וריח בגדי כל העובד בו, כבר ידעת אמרם מיריחו היו מריחים ריח הקטורת, וזה ג"כ ממה שמעמיד יראת המקדש, אבל אם לא היה לו ריח טוב כל שכן אם היה לו שכנגדו, היה מביא בלב האדם הפך ההגדלה, כי הנפש תתרחב מאד לריח הטוב, ותטה אליו ותתרחק מן הריח הרע ותברח ממנו.

12. ויקרא *פרשת אחרי מות) פרק טו פסוק יג
(יג) ונתן את הקטורת על האש לפני ה' וקסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות:

13. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נג עמוד א
תנו רבנן: ונתן את הקטרת על האש לפני ה' - שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס. מאי דרוש? כי בענן אראה על הכפרת (אל יבא כי אם בענן של עשן הקטורת).- מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס.

14. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נג עמוד א
היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה. כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, שנאמר והבית ימלא עשן.

15. ויקרא *פרשת אחרי מות) פרק טו פסוק ב
ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארן ולא ימות כי בענן ארצה על הכפרת:
רש"י

כי בענן אראה - כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני. ולפי שגלוי שכינתי שם, יזהר שלא ירגיל לבא, זהו פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת ביום הכיפורים:

16. רשב"ם ויקרא *פרשת אחרי מות) פרק טו פסוק ב
(ב) כי בענן אראה על הכפרת - לפי פשוטו שהרי מתוך עמוד הענן אני נראה כל שעה על הכפרת, כדכת' ודיברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים, ואם יראה הכהן ימות.

בס"ד

פרשת תצוה - מעלת עבודת הקטורת

הזיקה של הקטורת למנורה ולארון

1. שמות *פרשת תצוה) פרק ל פסוק ז . ח
(ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת וקטירנה: (ח) ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים: וקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתיהם:

2. הרב ליכטנשטיין מתוך שיחה לחנוכה
אין לנתק את המנורה מהקטורת, שהקטרתה מלווה את הדלקת המנורה. מעבר לפסוקים המפורשים הכורכים את הדלקת הנרות עם הקטרת הקטורת, הרי גם בפרשיות הנשיאים, אותן אנו קוראים בימי החנוכה, מוזכרת הקטורת: "כך אחת עשרה זהב מלאה קטרת". מהי המשמעות הסמלית של מנורה מצד אחד וקטורת מצד שני?

3. מדרש תנחומא *ורשא) פרשת תצוה סימן טו
א"ר יצחק בן אליעזר תדע לך שנעשה המשכן וכל כליו ושחט את הקרבנות והקריבו וערך על המזבח וסדר את השלחן ואת המנורה ואת הכל ולא ירדה שכינה עד שהקריבו את הקטורת

4. שמות *פרשת תצוה) פרק ל פסוק ו
ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על ארן העדות לפני הכפרת אשר על העדות אשר אעוד לך שמה:

5. שמות *פרשת כי תשא) פרק ל פסוק לו
ושחקה ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדות באהל מועד אשר אעוד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם:
רש"י

(לו) ונתתה ממנה וגו' - היא קטרת שבכל יום ויום שעל מזבח הפנימי, שהוא באהל מועד:

6. שמות *פרשת פקודי) פרק מ פסוק ג . ה
(ג) ושמת שם את ארון העדות וסלת על הארן את הפרכת: (ד) והבאת את השלחן וערכת את ערכו והבאת את המנרה והעלית את נרתיה: (ה) ונתתה את מזבח הזהב לקטרת לפני ארון העדות ושמת את מסך הפתח למשכן:

7. הרב יואב אוריאל מאמר הקטורת והשראת השכינה
וכעין זה גם בביצוע ההקמה על ידי משה (שם מ, כב): "ויתן את השלחן באהל מועד על ירך המשכן צפנה מחוץ לפרכת... וישם את המנרה באהל מועד נכח השלחן על ירך המשכן נגבה: ויעל הנרת לפני ה' פאשר צנה ה' את משה. וישם את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרכת" - מיקום השולחן הוא 'מחוץ לפרוכת' - בהבדלה ממנה, בעוד מיקום מזבח הזהב הוא ביחוס אליה - 'לפני הפרוכת'. אם כן, מזבח הזהב נחשב כהרחבה והמשכיות של הקודש פנימה. עבודתו היא שמביאה באופן ישיר לקיום

8. זוהר בריח ב
אם בני אדם היו יודעים עד כמה חשוב מעשה הקטורת לפני הקב"ה היו לוקחים כל תיבה ותיבה ממנה והיו מעלים אותה להיות עטרה על ראשם ככתר זהב. ומי שעוסק בפרשת הקטורת צריך להתבונן בשכלו במעשה הקטורת ואם יכוון באמירתו כל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא ויסתלקו הדבר והמגפה ממנו ומכל העולם וינצל מכל הדינים של העולם הזה.

23. הרב אורי שרקי

שאלתו של אנטונינוס תואמת את העקרון ההלכתי ששנים שעשו מלאכה ביחד בשבת פטורים, והוא הדין לפי זה גם בכל עבירה, שהרי היא נעשית בשיתוף הגוף והנשמה כאחד. אך קיימת הגבלה לכלל זה, והיא שאם אי אפשר היה לעשות את המעשה אלא בשיתוף השניים, שניהם חייבים, והרי אי אפשר לא לגוף ולא לנשמה לפעול בנפרד זה מזו. אלא שגם במקרה זה רבי שמעון פוטר. כך ששיטתו בהלכה נושאת גם השלכה בתחום הרוחני. דעתו של רשב"י אמנם לא נפסקה להלכה, אבל מבטאת היא את החדירה של רבי שמעון אל תוכיות הנשמה הישראלית, שבעצמותה אין חטא כלל, גם אם חיצוניתה צריכה תיקון. זה המבט שאליו מחנכת אותנו תורתו של רשב"י.

פורים - נס בלי זכות ישראל...

24. שפת אמת שמות לפורים שנה תרלה

תשועתם היית לנצח ותקותם בכל דור ודור. כי התשועה בפורים הי' לדורות עולם. כמו שהגזירה הי' להשמיד כל היהודים. ממילא גם הנס הי' לכל הדורות. והרי קיום כל זרע ישראל הכל ע"י נס הזה. ואיתא כי הגזירה הי' גם בשמים כן על בני". והקב"ה עשה זה הנס בלי זכות ישראל. רק מצד שאנחנו עמו וחוסים בו תמיד. לכן עליו להושיע לנו בעת צרה. ולכן זה היו"ט נותן כח ועוז ותקוה לבני" בגלות לבטוח בו מצד שמייוחדים אנחנו אליו. ונראה שלכך תקנו לבסוס עד דלא ידעו. להראות שאין היום טוב מצד זכות ישראל. ולכן נקרא פורים על שם הפור כי הגורל הוא סימן שכך היה ראוי מכל צדדי הטבע ותגבורת כח הסט"א ע"י עונותינו. ורק בחסדו השי"ת הצילנו. ולכן קיבלו אח"כ התורה בלב שלם כמ"ש הדר קבלוה בימי אחשורוש. כי מקודם החטא הקדימו בני ישראל נעשה לנשמה. זכות זה עומד לבני" תמיד כדאיתא במד' ע"פ זרעו לכם לצדקה. כי בני" זורעין במעשה הצדקה ומצות למעלה וזרעוכם קיימת לעד. וזכות זה עמד להם שנתעוררו מהקב"ה בנס לבטל מעשיהם מגודל אהבה שהראה להם הקדוש ברוך הוא בעת צרה. ואיתא כי פורים כמו יום הכפורים וביה"כ אין למעלה מהטבע ע"י ביטול הגוף אכילה ושתייה וענייתם ע"י באים לעלמא דחירות. ויש בו סליחת עונות. כמו כן בפורים ע"י משתה ושמחה יכולין לבוא ג"כ לזה בעזר עליון שלא מצד מעשינו:

25. דעת תבונות תקופת העלם יחוד ה) אות מח

ולפי מדת ממשלתו ושליטתו נאמר (זכריה ג, ט): "ומשתי את עון הארץ ההיא ביום אחד"; (ירמיהו נ, כ): "יבוקש את עון ישראל ואיננו ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה". והנה לפי מדת השכר ועונש - משפטי ה' אמת לתת לאיש כדרכיו מדה כנגד מדה, והרבה דרכים למקום לשלם לאדם כפעלו, וכאורח איש ימציאנו, אם לחסד אם לשבטו. אך לפי עצת טובו בחק שלימותו ית' - הצד השובה שבהן להחזיר את הכל לטוב שלם, לתיקון הגמור שיהיה באחרונה. ועל דבר זה נאמר (מלאכי ג, ו): "אני ה' לא שניתי". ובמדרשו של רשב"י אמרו (זוהר כי תצא רפא. וע"ש): "לא אשתני בכל אתר". ואמנם הנהגת השכר ועונש היא המגולית ונראית תמיד לעיני הכל, אך הגלגול שהוא מגלגל להחזיר הכל לטובה - עמוק עמוק הוא, ולא עבידא לאיגלווי כי אם לבסוף, אבל מתגלגל הוא והולך בכל עת ובכל שעה ודאי, ואינו פוסק.

לפיכך כשינס ביום הכיפורים ציוהו הק' להקטיר קטורת בפנים תחילה להחשיך את הבית בענן הקטורת ואחר כך יביא דם הפר ודם השעיר:

17. שמות* פרשת משפטים (פרק כד פסוק י. יא

(י) וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלֵי כָּמַעְשָׂה לְבַנְת הַסִּפְרִי וְכַעֲצָם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר: (יא) וְאֵל אֲצִילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: 0 רש"י

ואל אצילי - הם נדב ואביהוא והזקנים: לא שלח ידו - מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד: ויחזו את האלקים - היו מסתכלין בו בלב גס מתוך אכילה ושתייה, כך מדרש תנחומא. ואונקלוס לא תרגם כן.

חוש הריח - חוש רוחני

18. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מג עמוד ב

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: מנין שמברכין על הריח - שנאמר: כל הנשמה תהלל יה, איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו - הוי אומר זה הריח.

19. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צג עמוד ב

רבא אמר: דמורח ודאין דכתיב ולא למראה עיניו ישפוט ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ. בר כוזיבא מלך תרתין שנין ופלגא, אמר להו לרבנן: אנא משיח. אמרו ליה: במשיח כתיב דמורח ודאין, נחזי אנן אי מורח ודאין, כיון דחזיוהו דלא מורח ודאין - קטלוהו.

20. מהרש"א א'חדושי אגדותו מסכת סנהדרין דף צג עמוד ב

אף שאמרו אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות מ"מ אפשר שיטעה בו בשוגג וכן למשמע אזניו אפשר שאין שופט צדק לפי האמת שהבעל דין יטעה בטענתו על ידי משמע אוזן בעדות שקר הדיין אינו שופט צדק לפי האמת אבל משיח לא יטעה בכל זה שיהיה מורח ודאין דהיינו בחוש הריח ידיו עם מי האמת דאין בו טעות כמו בחוש הראייה והשמיעה שזכר והוא כי חוש הריח הוא רוחני מחלק הנשמה כמ"ש כל הנשמה תהלל יה איזה דבר שהנשמה נהנה ממנו זו הריח אבל שאר החושים יותר גופניים והטעות מצוי בהם וק"ל:

21. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מה עמוד ב

ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה,

22. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צא עמוד ב

אמר ליה אנטונינוס לרבי: גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין, כיצד? גוף אומר: נשמה חטאת, שמיום שפירשה ממני - הריני מוטל כאבן דומם בקבר. ונשמה אומרת: גוף חטא, שמיום שפירשתי ממנו - הריני פורחת באויר כצפור. אמר ליה, אמשול לך משל, למה הדבר דומה: למלך בשר ודם, שהיה לו פרדס נאה, והיה בו בכורות נאות, והושיב בו שני שומרים, אחד חיגר ואחד סומא. אמר לו חיגר לסומא: בכורות נאות אני רואה בפרדס. בא והרכיבני ונביאם לאכלם. רכב חיגר על גבי סומא, והביאום ואכלום. לימים בא בעל פרדס. אמר להן: בכורות נאות היכן הן? - אמר לו חיגר: כלום יש לי רגלים להלך בהן? - אמר לו סומא: כלום יש לי עינים לראות? מה עשה - הרכיב חיגר על גבי סומא ודן אותם כאחד. אף הקדוש ברוך הוא מביא נשמה וזורקה בגוף, ודן אותם כאחד.

26. משלי פרק כ פסוק כז

נַר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֶפֶשׁ כָּל חֲדָרֵי בֶטֶן:

מצודת דוד

(כז) נר ה' - כמו שדרך האדם לחפש בחושך ע"י הנר כן חופש ה' כל מחשבות חדרי בטן ע"י נשמת האדם כי היא יודעת הכל ומעידה עליו בדין:

סיכום:

מזבח הזהב היה המקום עליו מקטירים קטורת בוקר וערב. עבודת הקטורת היא העבודה הרוחנית ביותר בבית המקדש ומעלתה גבוהה מכל העבודות. ריח הקטורת הוא דבר רוחני שמיטיב עם הנשמה ודרך עבודת הקטורת אנו מבקשים מהקב"ה להתבונן על נשמותינו שתמיד טהורה היא. גאולת פורים באה לא מצד זכות ישראל אלא רק מצד שאנו בניו של מקום. ההבנה שבנקודה הפנימית כולנו טהורים יש בה מפתח להתעלות ולהתקדם גם ברבדים החיצוניים.

